

РОБОТА О. І. КАНДИБИ НА КИЇВСЬКИХ МІСЬКИХ РІЗНИЦЯХ

*О. Г. Молдован, аспірантка**

Після закінчення Харківського ветеринарного інституту О. І. Кандиба мав намір продовжити навчання у Петербурзькій військово-медичній академії, де готували ветеринарів для армії. Це рішення, можливо, виникло по причині видавничої діяльності поета й можливості співпраці з російськими письменниками [3]. Закінчивши навчання, О. І. Кандиба шукає роботу, проживаючи у Житомирі.

До 1888р. у м. Києві функціонувало 17 невеликих приватних різниць, які були розташовані по всьому місту й знаходилися в антисанітарному стані. Ці різниці викликали велике незадоволення у міського населення, і Київська міська Дума вирішила закрити існуючі та відкрити нові міські різниці.

З 1 жовтня 1909 року О. І. Кандиба був зарахований на посаду ветеринара Київських міських різниць [4] (мовою оригіналу):

*М.В.Д. Г. Смотрителю городских_____ скотобоень
Кіевская
Городская
Управа
По зав. г. скотоб. отделения
Октября 2 дня 1909 г.
№ 231*

Городская Управа уведомляет Васъ для сведенія, что по журналу Присутствія Управы отъ 24 сентября 1909 г. за № 549, ветеринаръ г. Робаковскій отстраненъ отъ должности ветеринарнаго врача при городскихъ скотобойняхъ и на эту должность съ 1 Октября 1909 г. назначенъ временно ветеринаръ Александръ Ивановичъ Кандыба съ выдачею ему содержанияизъ оклада 1020 руб. и квартирныя 250 руб. въ годъ.

*Председатель Комиссіи по зав. г. скотобойнями
Делопроизводитель*

О. І. Кандиба прибув до м. Києва, яке суттєво відрізнялося від Харкова та Петербурга [2].

У Києві О. Олесь оточували не лише митці слова, а й високоосвічені колеги, знані в усьому світі [2]. До них належали С. П. Дуброва (випускник Харківського ветеринарного інституту, магістр ветеринарних наук, головний ветеринарний лікар різниць) [5], О. К. Логінов (магістр ветеринарних наук, статський радник, окружний ветеринар Київського військового округу) [6], О. М. Максотов (винахідник вагона-холодильника, магістр ветеринарних наук, приват-доцент, завідувач Київської бактеріологічної лабораторії [7], письменники-ветеринари В. Королів-Старий та О. Степаненко [8, 9].

Разом із старшим ветеринарним лікарем С. П. Дубровою, О. І. Кандиба, зі своїми колегами, розпочали роботу по покращенню роботи й стану різниць. Вже у 1911 році різниці стали зразковими.

*Науковий керівник С. К. Рудик, д. вет. н., професор

Завдяки їхнім зусиллям і пропозиціям було побудовано два кам'яні корпуси для забою великої рогатої худоби (з окремою камерою для забою коней). Ветеринарні фахівці домоглися забивати коней в окремій камері по причині, що часто на забій поступали сапні коні. Крім того, було побудовано два приміщення для забою овець і кіз та одне велике приміщення для забою свиней. При кожному приміщенні існували «кишкові» відділення, в яких очищалися нутроці. Окремо існувала секційна камера для вскриття трупів тварин, які гинули у загонах.

Водою різниці постачалися з власної артезіанської скважини та мали власне електропостачання.

Різниці закупили, вперше в Росії, парову салотопню зі стерилізаційним відділенням.

Забійні туші та їх частини, вражені паразитами чи хворобами, стерилізувались, і безпечні продукти дозволяли продавати по низьким цінам. Для дослідження свинини на трихінельоз була обладнана трихінелоскопічна лабораторія.

Отже, Київські міські різниці, завдяки ветеринарним фахівцям, у тому числі і О. І. Кандибі, стали зразковими у Росії.

Лише за перше півріччя (січень-червень) 1911 року було виділено 6065 хворих тварин, продукцію яких повністю чи частково утилізували [1].

О. І. Кандибу постійно турбував санітарний стан різниць і, особливо, продукція, яка відправлялася на стіл киян. Про це свідчать неопубліковані матеріали (доповідались на засіданнях товариства ветеринарних лікарів) – «Масленица на скотобойнях», «Наконец заговорили», «О ветеринарном смотре на бойнях», «О санитарном состоянии Киевских городских боень» [1].

О. І. Кандиба їх підготував до друку та прочитав доповіді на засіданні товариства з ветеринарії. Так, з рукопису «Финноз» помітно, що автор добре володів розпізнанням хвороби фіноз (цистицеркоз), яка властива людям і тваринам. Він давав характеристику паразита, метод розпізнання фінозного м'яса та профілактику захворювання.

У статті «О способах выделки кожи (сухой способ)» О. Кандиба бажав познайомити читача з існуючим народним методом виробки шкіри.

Ветеринарні фахівці міста постійно надавали консультації, лікувальну допомогу тваринам киян та жителів приміських сіл.

У жовтні 1917 р., після революції, ветеринарні лікарі Києва, при активній участі С. П. Дуброви, О. І. Кандибі, В. К. Короліва заснували «Українське товариство ветеринарних лікарів» і об'єднали ветеринарних працівників на професійному ґрунті.

По ініціативі Українського товариства ветеринарних лікарів було проведено I Всеукраїнський ветеринарний з'їзд у м. Києві (листопад, 1917). Всі документи до з'їзду готували О. І. Кандиба та В. К. Королів, які добре володіли пером.

Наказом Міністра земельних справ створені окремі департаменти, а ветеринарія була виділена в окремий Відділ ветеринарії.

Поряд з удосконаленням практичної ветеринарії, Українське товариство ветеринарних лікарів в м. Києві (1918) підняло клопотання про заснування ветеринарного інституту. Особлива комісія при Міністерстві народної освіти під головуванням акад. В. Вернадського також винесла постанову про заснування

в Києві ветеринарного інституту. Але ці спроби не мали успіху по причині припинення діяльності уряду гетьмана П. Скоропадського. І лише у 1920 році був відкритий Київський ветеринарно-зоотехнічний інститут.

Закінчивши найкращий навчальний заклад Росії, Харківський ветеринарний інститут, О. І. Кандиба мав глибокі знання з практичної ветеринарії та щоденно використовував їх у своїй роботі.

Особливо проявилися здібності О. І. Кандиби після революційних подій 1917 року.

О. І. Кандиба, як член Південно-Західного товариства ветеринарних лікарів (з 1917 року – Українського товариства ветеринарних лікарів), сприяв відкриттю Київського ветеринарно-зоотехнічного інституту, науково-дослідних установ (Бактеріологічний інститут, лабораторії), переходу ветеринарної служби з Міністерства внутрішніх справ до Міністерства земельних справ, становленню української цивільної й військової ветеринарії, проведенню ветеринарних з'їздів, введенню в обіг української ветеринарної термінології, формуванню ветеринарно-санітарних правил на різницях.

Список літератури

1. «Масленица на скотобойнях», «О ветеринарном смотре на бойнях», «О санитарном состоянии на Киевских городских бойнях», «Записки о способах выделки кожи», «О скотобойнях», «Финны», «Оригинальный засіб лікування від сухот» // ИРНБУВ. – Ф. XV. – Ед. хр. 997, 998, 999, 1000, 1002, 1003, 1011.

2. Дуброва С. П. Вестник общественной ветеринарии. – 1911. – № 12. – С. 664-665.

3. Поет з душею вогняною. – К. : «Дніпро», 1999. – 224с.

4. Прошение частных лиц о приёме на работу (1909) // Государственный архив г. Киева. – Ф. 163. – Оп. 14. – Ед. хр. 283.

5. Рудик С. К. Київське фахове середовище Олександра Олеся / С. Рудик // Літературна Україна. – 2011. – 7 квітня. (не вказаний номер та сторінки)

6. Рудик С. К. О. М. Максудов – винахідник вагона-холодильника / С. К. Рудик // Ветеринарна медицина України. – 2009. – № 9. – С. 44.

7. Рудик С. К. Олександр Степаненко / С. К. Рудик // Науково-інформаційний вісник АНВО України. – 2011. – № 3. – С. 101-103.

8. Рудик С. К., Гончар В. Василь Королів-Старий / С. К. Рудик, В Гончар. – К. : Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – 2014. – 140с.

9. Статистическій бюлетень по городу Киеву (Результаты ветеринарного осмотра скота, убитого на городских скотобойняхъ). – Киевъ. – 1911. – Вып. 2. – С. 86-87.

Работая на Киевских городских бойнях (1909-1919), А.И. Кандыба занимался творческой и общественной работой.

Как член Общества ветеринарных врачей Украины, А.И. Кандыба принимал участие в открытии Киевского ветеринарно-зоотехнического института, становлению украинской гражданской и военной ветеринарии, проведению ветеринарных съездов, введению в жизнь украинской ветеринарной терминологии, формированию ветеринарных санитарных правил на бойнях.

Ветеринар, бойни, общество.

While working at Kyiv city slaughterhouses (1909-1919), O.I. Kandyba carried out a great public work as a Member of Community of Veterinarians (establishment of Kyiv Veterinary and Zootechnical Institute, formation of Ukrainian civil and military veterinary, carrying out veterinary congresses, putting into circulation Ukrainian veterinary terminology, formation of veterinary-sanitary rules at the slaughterhouses).

Veterinarian, slaughterhouses, community.